

YASHIL

IQTISODIYOT
va
TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

RESPUBLIKA KONFERENSIYA (ILMIY-AMALIY ANJUMAN) MAQOLA VA TEZISLAR TO'PLAMI:
"MILLIY IQTISODIYOTNI BARQAROR SAQLASHDA
"YASHIL IQTISODIYOT", "YASHIL MOLIYA",
"YASHIL BUXGALTERIYA" VA ILG'OR
MUHANDISLIK MAKTABLARINI ILMIY-AMALIY
INTEGRATSIYALASHTIRISH DOLZARBLIGI"

Konferensiya maqola va tezislari to'plami

2025-YIL
30-MAY

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 472 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 11-martda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

- Salimov Okil Umrzokovich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukxonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Omborxonada wms tizimidan foydalanishni afzalliklari.....	16
G'ofurov Shoxjaxon Abdumajit o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Интеграция проектного офиса в корпоративную структуру строительной компании, работающей по ерс-контрактам.....	21
Махмудов Сардор Козим угли	
Investition muhit va unga ta'sir etuvchi omillar tahlili	24
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyati to'g'risidagi itimoiy-iqtisodiy qarashlar tahlili.....	27
Abduvohidov Behzod XXX	
Tijorat banklarida kredit portfelini boshqarishning asosiy yo'nalishlari.....	30
Jo'rayev Eldor Berdibekovich	
O'zbekistonda davlat budjetini kupaytirishda soliqlarni ahamiyati.....	34
Karimova Gulbahor Normurodovna	
Dunyo oziq-ovqat bozorining dinamik rivojlanishidagi o'zgarishlar, qiyinchiliklar va ularning yechimlari	36
Tolipova Baxtigul Farxodovna	
Исследование тепловых и диффузионных процессов при азотировании зубчатых колес в вакуумной среде	39
Жасурбек Юлдашбоевич Холмирзаев	
Axborot tizimlaridan foydalangan holda tashkilotni boshqarish bo'yicha qarorlar qabul qilishni takomillashtirish	49
Xujamova Shahrizoda Otabek Qizi	
Sanoat sektorida dekarbonizatsiya va qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish strategiyalari	52
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Sanoat rivojlanishini ekonometrik modellashtirish (Surxondaryo viloyati misolida)	56
Xalmuratov Zakirjan Mekkamovich	
"Yashil iqtisodiyot" – barqaror taraqqiyot omili.....	58
Lapasova Kamola Farhod qizi	
Umumta'lim maktablarida informatika fanini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	60
Raxmonov Baxtiyor Azzamovich	
"Makroiqtisodiy masalalarni yechishda matematik modellarning ahamiyati"	63
Abdiraimov Abbas Xolmurod O'g'li	
Moda marketingida iste'molchilarning ichki ehtiyojlari va xulq-atvoriga asoslangan yondashuvlar	67
Tuxtaeva Oydiyoy Normamatovna	
O'zbekiston Respublikasida standartlashtirish siyosatida xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik tahlili	72
Raximov Ilyos Muydinovich	
Tijorat banklarida omonatlarni jalb qilishda mijoz sodiqligini oshirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlar	75
Raximov Shoxrux Furqatovich	
Raqamli bank xizmatlarida sun'iy intellektdan foydalanishning istiqbollari va xavfsizlik masalalari.....	78
Erdonayev Aliqul Xalimovich	
Ta'minot zanjirini optimallashtirish yo'llari.....	82
Matkarimova Umida Alisher qizi, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
The role of global value chains in international trade competition.....	85
Rakhmonova Dildora Ergash Qizi	
Электронная коммерция в узбекистане: государственные стратегии, технологический прогресс и барьеры развития.....	88
Махаммадалиева Муслимахон Шерали Кизи	

Modernization of the social protection system through digital technologies and innovative approaches.....	90
Abduzoirov Mukhiddin Umidjon ugli, Qudratov Inomjon Nemat ugli	
Tabiiy va sun'iy tolalar asosida qayta ishlangan mahsulotlarning texnologik sifati va iqtisodiy samaradorligi.....	93
Raximov Furqat Jalalovich	
Maishiy kimyo tovarlari B2B bozori uchun barqaror va yashil taqsimot modellarini ishlab chiqish.....	97
Ro'ziyeva Farzona Komiljon qizi	
Chakana savdo va xorijiy investitsiyalarni jalb qilish orqali hududiy iqtisodiyotni rivojlantirish	102
Po'latova Sug'diyona Iskandar qizi, Abdullayev Firdavs Sanjar o'g'li, Ravshanova Muxtarama	
Zamonaviy shahar massivlarida xizmat ko'rsatish va boshqarishda "Aqlli shahar" konsepsiyasi.....	105
Ismailov Najmiddin Iloxovich	
Germaniyaning ta'minot zanjirlarini boshqarish tajribasidan foydalanishni afzalliklari.....	108
Nuriddinov G'ulomiddin Ziyovuddin o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Ta'minot zanjirida CPFR texnologiyasi foydalanishni afzalliklari.....	111
Komilov Muhammad Yusuf Sardorbek o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Ta'minot zanjirlarini qo'llashda jahon tajribasi.....	115
Karimov Amirxon Anvarovich, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Sug'urtada investisiya faoliyatini tashkil etishni huquqiy asoslari.....	118
Suyunov Isomiddin Tilovkobilovich	
Yurtimizda amaldagi budjetlararo munosabatlar tartibi, hisobi hamda uning afzalliklari.....	122
Po'latov Tirkash Sotiboldiyevich	
Aholini ijtimoiy himoya qilish institutlari shakllanishining xorij tajribalari	127
Bobonov N.H.	
Способ организации продуктивной работы преподавателя и его влияние на результативность	131
Гулнора Казимова	
Literature is a reflection of the soul and culture of humanity.....	136
Sayidova Sayyora Yorikulovna	
Turizm infratuzilmasida transport xizmatlarini integratsiyalash: muammo va yechimlar	140
Vakilov Ruslan Tillabayevich	
Ekoturizm va madaniy meros obyektlariga tashrifni tartibga soluvchi huquqiy normalar	142
Sayfiddinov Sharofiddinxo'ja Najmiddin o'g'li	
Strategies for achieving sustainable growth through green economy transition.....	145
Umida Kakhramonova Gayratovna	
Buxoro viloyatida qishloq xo'jaligida suv resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlar.....	149
Ro'ziyev Sobirjon Samatovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida mulkni qayta baholash va unga yetkazilgan moddiy zararni aniqlash.....	153
Xadjayev Kamoliddin Fazliddinovich	
Shahar aglomeratsiyasining sifatini ekologik va geologik mezonlar asosida kompleks baholash.....	155
Irgashev Shavkatbek Turdiyevich	
Sanoatda korxonalarining qayta tiklanuvchi energiya manbalari asosida barqaror iqtisodiy o'sishini ta'minlash	160
Qalandarova Gulshoda Nazirjon qizi	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida hududiy tengsizliklarni kamaytirish usullari.....	165
Ibragimov Baxrom Baxodirovich	
Tog' yon bag'rida joylashgan kon uymlarini ochiq usulda qazib olish xususiyatlari.....	174
I.T. Mislibayev, M.Sh. Ochilova	
Milliy iqtisodiyotda turizmning o'rni va rivojlanish imkoniyatlari.....	176
Xudoyberdiyeva Hilola Himmatovna	
China insurance market experience	178
Jumaboyev Akmal Sheraliyevich	

Tijorat banklarida moliyaviy resurslarning shakllanish manbalari.....	181
Tangirkulov Bekzod Boxadirovich	
Bank tizimida buxgalteriya hisobotlarida axborot texnologiyalarining roli va rivoji.....	185
Sodiqov Sanjar Saydullo o'g'li	
Samarali loyiha risklarini boshqarish: nazariya va amaliyot.....	189
Nosirova Gulira'no Abdulaziz qizi	
XXI-asrda Xitoyning iqtisodiy taraqqiyoti: sohaviy islohotlar, yutuqlar va muammolar tahlili.....	192
D.E.Qarshiyev	
Boshqaruv hisobining zamonaviy konsepsiyalarini joriy etish xo'jalik yurituvchi subyektlarda natijadorlikka erishishning muhim omilidir	195
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
Eksportga chiqariladigan mahsulotlar uchun zamonaviy qadoqlashning ahamiyati va tendensiyalari	201
Xidirov Shohrux Bobur o'g'li	
Усовершенствование подходов к управлению проблемными кредитами в коммерческих банках узбекистана	205
Улмасой Хусан кизи Ахмедова	
Sug'urtada investitsiya faoliyatini obyekt va predmeti	208
D.E.Qarshiev	
O'zbekistonda raqamli texnologiyalarning tadbirkorlik sohasida istiqbollari.....	211
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	
Sug'urtada anderryating xizmatini xorij tajribasidan foydalanish.....	213
D.E. Qarshiev	
Важность проекта «умный город» в узбекистане	216
Акбаржон Иминов	
The role of digitalization of healthcare in the implementation of the safe city project	218
Akbarjon Iminov	
Moliyaviy faoliyat natijalari hisobini takomillashtirishda tahlilning o'rni.....	220
Po'latov Xudoyberdi Uktamovich, Abduxoliqov Isomiddin Ikrom o'g'li, Shakarov Shahzod Sobir o'g'li	
Temir yo'l va intermodal transport tizimining rivojlanishi: investitsiyalar, xarajatlar va samaradorlik tahlili	226
Turdiyeva Irodaxon Ismoil qizi	
O'zbekistonda qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish uchun xorijiy investitsiyalarni jalb qilish ahamiyati.....	230
S.J. Yangiboev	
Korporativ boshqaruv va moliyaviy barqarorlik o'rtasidagi bog'liqlik: davlat ishtirokidagi korxonalar misolida.....	234
Musurmonov Mehroj Murtaza o'g'li	
“Sanoat korxonalarida zamonaviy loyiha menejerining asosiy kompetensiyalar modelini ishlab chiqish”	238
Axmedov Daniyar Sabirovich, Valiyev Shamsiddin Eshpulatovich	
Turizmdagi shartnoma munosabatlari: turoperatorlar, turagentlar, turistik xizmatlar iste'molchilari.....	241
Ergasheva Iroda Ibrohim qizi	
“Разработка модели ключевых компетенций современного менеджера проекта в промышленных предприятиях”	243
Ахмедов Данияр Сабирович, Научный руководитель	
Xorijiy tajriba asosida o'zbekistonda oliy ta'lim akademik boshqaruvini takomillashtirish	249
Muxamedova Moxigul Xusanovna	
The role of international institutions in accelerating green finance	253
Qudratov Inomjon Nemat o'g'li	
Barqaror iqtisodiy o'sish sharoitida yashil innovatsiyalar va raqamli texnologiyalarni rivojlantirish	257
Xudayberdieva Dilnoza Egamberdiyevna	
Indicators and criteria of women's sustainable employment in the context of economic growth.....	262
Kholiyorova Shokhista Kahramon kizi	
Qishloq xo'jaligi sohasida “Salam” maxsus savdo shartnomalaridan foydalanish istiqbollari.....	267
Xoliyrov Xomid	

Davlat xaridlarida kichik biznesning ortib borishi va uning umumiy tizimdagi o'рни	269
Majidov Nizom Baxramovich	
Davlat qarzlari qaytarish mexanizmlarini takomillashtirish va tashqi xatarlardan himoyalash yo'nalishlari	273
Sayfutdinov Xasanboy Dilshodovich	
Xalqaro moliya institutlaridan investitsiyalarni jalb qilishning ahamiti	277
Tolibov Shoxrux Muminovich	
O'zbekiston respublikasining soliq salohiyati: 2024-yilda viloyatlar va Qoraqalpog'iston	280
Poyonov Otabek Abdiqaxxor o'g'li, Almardonov Muxamadi Ibragimovich, Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich	
Oliy ta'lim muassasalarida investitsiya muhitini boshqarishning institutsional mexanizmlari	283
Otaxanov Rasulbek Marks o'g'li	
Автоматизированное управление корпоративными расходами: стратегический подход и экономическая эффективность	286
Кахоров Абдумалик Рахматулло угли	
Повышающаяся значимость коренного изменения деятельности традиционных СМИ в реалиях освещения процесса построения нового Узбекистана	289
Салим Дониёров	
Raqamli transformatsiyaning mohiyati va bank sohasidagi ahamiyati	294
Kamolov Sardorbek Davlatjon o'g'li	
Деятельность международных финансово-кредитных организаций и перспективы развития сотрудничества с Республикой Узбекистан	299
Холикова Зарнигор Камолиддин кизи	
Budjet tashkilotlarining xarajatlar smetalarida davlat xarajatlarini moliyalashtirish tartibi va amal qilish holati	302
Abdurasulov Sardor To'liqin o'g'li	
Tijorat banklari tomonidan komplayens-nazorat tizimini rivojlantirish istiqbollari	307
Rustamov Sunnatillo Rustamovich	
Bank tizimi modernizatsiyasida innovatsion boshqaruv modellarining ahamiyati	310
Hamroyev Xurshid Jalilovich	
Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya	314
Turapov Bahromjon Alisher o'g'li	
O'zbekiston Respublikasida yashirin iqtisodiyotni qisqartirishga yo'naltirilgan davlatning siyosati, me'yoriy-huquqiy bazasi va iqtisodiy islohotlari	317
Xasanov Jaxongir Jamshidovich	
"Qurilish materiallari sanoatida innovatsion faollikni rag'batlantirish mexanizmi"	321
G'ulomov Ilhom Akramovich	
Legal foundations and challenges in the implementation of guarantees for foreign investors' rights	324
Alisherova E'zoza, N. Kh. Rakhmonqulova	
Innovatsion faollikni oshirish orqali qurilish materiallari sanoatida raqobatbardoshlikni ta'minlash	326
G'ulomov Ilhom Akramovich	
Soliq siyosatining inklyuziv rivojlanishni ta'minlashining huquqiy-me'yoriy asoslari	329
Hakimov Feruz Xurshid o'g'li	
Транснациональные корпорации и международное право: к формированию глобальных экономических норм через расширение правосубъектности	334
Хидоятов Бурхон Ғайрат ўғли, С.М. Адилходжаева	
O'zbekistonda yashirin iqtisodiyotning hozirgi holati va uni shakllantiruvchi omillar	338
Malikov Abdulaziz Toxirjon o'g'li, S.A. Zakirova	
Abxidjit Banerdji va Ester Dyuflo ilmiy qarashlarida kambag'allikni qisqartirish istiqbollari	343
M.E.Rajabboyev	
Transport va logistika infratuzilmasini modernizatsiya qilish orqali eksport samaradorligini oshirish	346
Kurbonova Ma'mura Abdukarim qizi	
Fond bozori vositasida iqtisodiyotni moliyalashtirishning usullari	350
G'aniyev Axrorjon Norboy o'g'li	
Davlat moliyaviy nazorati tizimida ichki audit xizmati faoliyatining amaliy jihatlari	354
Kuliyev Komil Shuxratovich	
Digitalization in economy	358
Razzaqov Jasur Xamraboevich, Yaqubov Matrasul Mavlonberdiyevich, Sabirova Nodira Komil qizi	

Sirkulyar iqtisodiyot tamoyillariga asoslangan yashil investitsiya strategiyalari.....	361
Hakimov Anvarjon Abdulloyevich	
Sun'iy intellekt yordamida quritilgan organik mevalar eksportida marketing strategiyalarini optimallashtirish.....	363
Xidirov Shohrux Bobir o'g'li	
Ziyorat turizmini rivojlantirishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish.....	372
Zaripov Toxirjon Yusufboy o'g'li	
Hududlarda ayollar bandligini ta'minlash orqali investitsion muhitni yaxshilash yo'llari.....	376
Imomova Kamola Novfal qizi	
O'ZBEKISTONDA SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMIDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI.....	381
Solikhova Dildora Alisher qizi	
SANOAT KORXONALARINING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI: IQTISODIY SAMARADORLIK VA INNOVATSIYA BOSHQARUVI.....	384
Mansurova Sayyora Baxtiyor qizi	
O'ZBEKISTONNING IT-XIZMATLAR EKSPORTI GEOGRAFIYASI 2024-YIL NATIJALARI.....	387
Jumaboyev Akmaljon Sheraliyevich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORINI TAKOMILLASHTIRISH.....	391
Abdurazaqov Jasur Abdunasimovich	
TURIZM SOHASIDA MIJOZLAR SODIQLIGINI OSHIRISHDA MARKETING KOMMUNIKATSIYALARINING AHAMIYATI.....	397
Shaymanov To'liqin Mahmayusupovich	
BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASHDA SOLIQ SIYOSATINING SAMARADORLIGI.....	400
Sheraliyev Nurbek Jumanazarovich	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA TURIZMNING O'RNI: GLOBAL VA MAHALLIY TAHLIL.....	402
Xamdullayeva Gulhoyo Ergash qizi	
O'ZBEKISTON EKSPORT TARKIBINI YUQORI QO'SHIMCHA QIYMATLI MAHSULOTLARGA O'TKAZISH STRATEGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	404
Raximov Eshmurod Normuradovich	
EKSPORT FAOLIYATIDA ERKIN IQTISODIY ZONALARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	408
Berdivaliyeva Madina Komiljon qizi	
SIYOSIY ISLOHOTLAR VA GLOBALLASHUVNI O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TA'SIRI.....	411
Xalilova Sevaraxon Alijon qizi	
O'ZBEKISTONNING YALPI ICHKI MAHSULOT (YAIM) O'SISH TENDENSIYALARI.....	414
Akmalbek Najimov Umid o'g'li, Ishmanova Dinara	
MILLIY MOLIYA BOZORI JORIY HOLATI TADQIQI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	417
Samadov Temur Oybek o'g'li	
ELEKTRON TO'LOV XAVFSIZLIGI: ZAMONAVIY TAHDIDLAR VA HIMOYA MEXANIZMLARI.....	421
Toxirov Shodibek Jo'ra o'g'li	
MAMLAKAT MAKROIQTISODIY BARQARORLIGINI TAMINLASHDA TASHQI SAVDO SIYOSATINING O'RNI.....	424
Alimova Dilfuzaxon Rustam qizi	
O'ZBEKISTONDA G'AZNACHILIK TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH ORQALI DAVLAT MOLIYASI BOSHQARUVINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI.....	427
Tangrieva Farida Abdulkarimovna	
DEVELOPING TOURISM THROUGH VIRTUAL AND AUGMENTED REALITY TECHNOLOGIES.....	431
Olimov Davron Olimovich	
JAHON MOLIYA BOZORLARINING BARQARORLIGI VA INQIROZ XAVFI.....	433
Jalolov Umidjon Xudoyberdi o'g'li, Yegamberdiyev Shuxrat Satimbayevich	
РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В ПРОВЕДЕНИИ И СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ ГОСУДАРСТВЕННОГО ФИНАНСОВОГО КОНТРОЛЯ.....	436
Турсунбоева Нилуфар Отабековна	
O'ZBEKISTONDA TURIZM XIZMATLARI EKSPORTINING IJTIMOY-IQTISODIY MEXANIZMLARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	441
Bakhromov Akmal Abduvahid o'g'li	

TASHKILOTNING INNOVATSION POTENSIALI RAQOBATBARDOSHLIK USTUNLIGI SIFATIDA.....	445
Djalilov Sardor Sadilloevich	
SUN'YI INTELLEKT ASOSIDAGI INVESTITSİYALARNI JALB QILISH TAHLILI: SINGAPUR IQTISODIY TARAQQIYOT KENGASHI, IRLANDIYANING IDA STRATEGIYASI VA BAANING NEXTGENFDI TASHABBUSI TAQQOSLAMASI.....	448
Kurolov Maksud Obitovich	
IQTISODIYOTNI MODERNIZATSİYALASH SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI KREDITLASH AMALIYOTI	457
Sultonova Sevara Faxriddinovna	
HUDUDLARDA ICHKI TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA MAHALLIY AHOLINING ROLI	459
Jahongir Matkarimov	
ISHLAB CHIQRISH KORXONALARINING RENTABELLIK DARAJASIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI	462
To'laganov Ziyovuddin Kamolitdin o'g'li	
THE INTERRELATION BETWEEN HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT AND DEMOGRAPHIC CHALLENGES IN UZBEKISTAN	466
Hamrokulov Mirabbos Ortiqovich	
TIJORAT BANKLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA LIKVIDLIK BOSHQARUVI VA MONETAR SIYOSATNING O'ZARO TA'SIRI	468
Turdibayev Abdulaziz Abduvaxidovich	

TIJORAT BANKLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA LIKVIDLIK BOSHQARUVI VA MONETAR SIYOSATNING O'ZARO TA'SIRI

Turdibayev Abdulaziz Abduvaxidovich

O'zsanoatqurilishbank" ATB Toshkent shahar boshqaruvchisi

ORCID: [0009-0008-7997-6546](https://orcid.org/0009-0008-7997-6546)

Email: abdulazizturdiboyev@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada tijorat banklarining moliyaviy barqarorligini ta'minlashda likvidlik boshqaruvi va monetar siyosatning o'zaro ta'siri chuqur tahlil qilingan. Unda Markaziy bankning foiz siyosati, majburiy zaxira talablari va ochiq bozor operatsiyalarining bank likvidligiga ta'siri o'rganilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, likvidlikni samarali boshqarish va monetar siyosatni uyg'unlashtirish bank tizimining moliyaviy barqarorligi, to'lov qobiliyati va iqtisodiy o'sish jarayonlariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, maqolada O'zbekiston bank tizimi uchun amaliy tavsiyalar ham ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: tijorat banklari, likvidlik boshqaruvi, monetar siyosat, moliyaviy barqarorlik, foiz stavkasi, majburiy zaxira, ochiq bozor operatsiyalari.

Abstract: The article provides an in-depth analysis of the interaction between liquidity management and monetary policy in ensuring the financial stability of commercial banks. It examines the impact of the Central Bank's interest rate policy, reserve requirements, and open market operations on banking sector liquidity. The findings reveal that effective liquidity management combined with a coherent monetary policy enhances financial stability, solvency, and economic growth. The paper also presents practical recommendations for improving the efficiency of Uzbekistan's banking system.

Key words: commercial banks, liquidity management, monetary policy, financial stability, interest rate, reserve requirements, open market operations.

Аннотация: В статье проведён глубокий анализ взаимосвязи управления ликвидностью и монетарной политики в обеспечении финансовой устойчивости коммерческих банков. Рассмотрено влияние процентной политики Центрального банка, норм обязательных резервов и операций на открытом рынке на уровень ликвидности банковской системы. Результаты исследования показывают, что эффективное управление ликвидностью и согласованная монетарная политика положительно влияют на финансовую устойчивость, платёжеспособность и экономический рост. В работе предложены практические рекомендации для совершенствования банковского сектора Узбекистана.

Ключевые слова: коммерческие банки, управление ликвидностью, монетарная политика, финансовая устойчивость, процентная ставка, обязательные резервы, операции на открытом рынке.

So'nggi yillarda O'zbekiston bank tizimining barqaror rivojlanishi mamlakat iqtisodiyotida muhim o'rin tutayotgan strategik omillardan biriga aylandi. Bozor iqtisodiyoti sharoitida tijorat banklarining moliyaviy barqarorligi nafaqat ularning o'z faoliyat samaradorligini, balki butun moliya tizimi ishonchliligi va iqtisodiy xavfsizlik darajasini ham belgilab beradi. Shu nuqtayi nazardan, likvidlik boshqaruvi va monetar siyosatning o'zaro uyg'unligi iqtisodiy barqarorlikning asosi sifatida qaralmoqda. Likvidlikning yetarli darajada saqlanishi banklarning o'z majburiyatlarini o'z vaqtida bajarishiga, to'lov qobiliyatini qo'llab-quvvatlashga va kreditlash jarayonining uzluksizligini ta'minlashga xizmat qiladi.

O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan so'nggi yillarda amalga oshirilayotgan monetar siyosatdagi liberallashtirish, qayta moliyalash stavkalarini moslashtirish, majburiy zaxira me'yorlarini qayta ko'rib chiqish hamda banklararo bozor infratuzilmasini rivojlantirish bo'yicha chora-tadbirlar moliyaviy muhitni yanada mustahkamlashga zamin yaratdi. Bu jarayonlar natijasida milliy valyuta barqarorligi, inflyatsiya darajasining pasayishi va bank tizimining likvidligi yaxshilanishi kuzatildi. Ayniqsa, pandemiyadan keyingi davrda

Markaziy bankning moslashuvchan siyosati tijorat banklarining likvidlikni samarali boshqarish mexanizmlarini takomillashtirishga ijobiy turtki berdi.

Bugungi kunda banklarning barqaror faoliyati ularning risklarni boshqarish salohiyati, kapital tuzilmasining mustahkamligi va likvidlik ko'rsatkichlarining maqbul darajada saqlanishiga bevosita bog'liq. Shu boisdan, monetar siyosat instrumentlari bilan bank likvidligini boshqarish jarayonini uyg'unlashtirish iqtisodiy barqarorlikning muhim sharti sifatida qaraladi. Mazkur ilmiy maqolada tijorat banklarining moliyaviy barqarorligini ta'minlashda likvidlik boshqaruvi va monetar siyosat o'rtasidagi o'zaro ta'sir tizimli tahlil qilinadi hamda bu yo'nalishda mavjud imkoniyatlar, ijobiy natijalar va istiqbolli takliflar asosli ravishda yoritiladi.

Tijorat banklarining moliyaviy barqarorligi — bu ularning o'z majburiyatlarini to'liq va o'z vaqtida bajarish, bozor sharoitlaridagi o'zgarishlarga moslashish, iqtisodiy tebranishlar davrida ham rentabellik va to'lov qobiliyatini saqlab qolish qobiliyatidir. Ushbu barqarorlikning asosiy tayanchi sifatida likvidlik boshqaruvi va Markaziy bank tomonidan olib boriladigan monetar siyosat alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki bank likvidligi bevosita Markaziy bank siyosatiga, moliya bozorida resurslar narxiga va iqtisodiy subyektlarning ishonch darajasiga bog'liq. Shu bois, moliyaviy tizimning barqarorligi, kredit faoliyatining uzluksizligi va milliy iqtisodiyotning sog'lom rivojlanishi uchun likvidlik va monetar siyosatning o'zaro muvofiqligi zaruriy shart hisoblanadi.

Avvalo, likvidlik boshqaruvining mohiyatini chuqur anglash lozim. Likvidlik deganda bankning qisqa muddatli majburiyatlarini bajarish uchun yetarli darajada tez naqd pulga aylantiriladigan aktivlarga ega bo'lish holati tushuniladi. Bu nafaqat kundalik operatsiyalarni, balki favqulodda vaziyatlarda to'lov qobiliyatini saqlashni ham ta'minlaydi. Tijorat banklari uchun likvidlik — bu nafaqat texnik ko'rsatkich, balki strategik resurs bo'lib, u bank obro'sining va mijozlar ishonchining asosi hisoblanadi. Shu sababli, bank rahbariyati likvidlikni boshqarishda aktiv va passivlarni muvozanatlashtirish, qisqa muddatli majburiyatlarni uzoq muddatli resurslar bilan moliyalamaslik, shuningdek, kutilmagan likvidlik zaruratlarini qoplash uchun zahiralarni shakllantirish tamoyillariga qat'iy amal qiladi (1-jadval).

1-jadval. Tijorat banklari likvidlik ko'rsatkichlari va monetar siyosat instrumentlari o'rtasidagi o'zaro ta'sir

№	Ko'rsatkich nomi	Asosiy tavsif	Monetar siyosat bilan o'zaro ta'sir	Kutilayotgan iqtisodiy ta'sir
1	Joriy likvidlik koeffitsiyenti	Bankning qisqa muddatli majburiyatlarini qoplash qobiliyatini o'lchaydi.	Qayta moliyalash stavkasi pasaytirilganda kredit resurslari arzonlashadi, likvidlik oshadi.	To'lov qobiliyati mustahkamlanadi, kredit faolligi ortadi.
2	Likvid aktivlar ulushi (%)	Naqd pul, Markaziy bankdagi depozitlar va davlat obligatsiyalari ulushi.	Majburiy zaxira normasi oshirilganda likvid aktivlar kamayadi.	Likvidlik qisqa muddatda kamayadi, ammo tizimdagi xavfsizlik ortadi.
3	Kredit-portfel likvidligi	Kreditlarning tez pulga aylantirilish imkoniyati.	Foiz stavkalarining dinamikasi bilan bevosita bog'liq.	Foiz siyosati yumshaganda kredit portfeli hajmi ortadi, rentabellik oshadi.
4	Banklararo bozor likvidligi	Tijorat banklari o'rtasidagi qisqa muddatli qarzlashuv hajmi.	Ochiq bozor operatsiyalari orqali Markaziy bank bu ko'rsatkichni tartibga soladi.	Bank tizimi ichida resurslar samarali taqsimlanadi.
5	Zaxira talablari me'yori	Markaziy bankda saqlanadigan majburiy zaxiralar ulushi.	Monetar siyosatning bevosita instrumenti sifatida qo'llaniladi.	Moliyaviy tizimda umumiy barqarorlikni ta'minlaydi, likvidlik o'zgarishlarini muvozanatlashtiradi.
6	Pul massasining o'sish sur'ati (M2)	Iqtisodiyotda aylanmadagi umumiy pul hajmini bildiradi.	Monetar siyosatning asosiy maqsadi sifatida nazorat qilinadi.	Pul massasi ortsa, kredit faolligi oshadi, inflyatsiya xavfi kuchayadi.
7	Foiz stavkalari farqi (spred)	Kredit va depozit foizlari o'rtasidagi tafovut.	Markaziy bank foiz siyosati bilan tartibga solinadi.	Spredning muvozanatli darajasi bank foydaliligi va barqarorligini ta'minlaydi.

Jadvaldagi ma'lumotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, tijorat banklarining moliyaviy barqarorligini ta'minlashda likvidlik boshqaruvi bevosita Markaziy bankning monetar siyosati vositalari bilan chambarchas bog'liqdir. Qayta moliyalash stavkasining pasaytirilishi kredit resurslarini arzonlashtiradi, natijada bank tizimidagi joriy likvidlik va to'lov qobiliyati yaxshilanadi. Biroq majburiy zaxira me'yorining oshirilishi qisqa muddatli likvidlikni kamaytirsada, tizimdagi xavfsizlik darajasini oshiradi. Ochiq bozor operatsiyalari banklararo resurslar oqimini

muvozanatlashtirishda muhim vosita bo'lib, ortiqcha yoki yetishmayotgan likvidlikni tartibga soladi. Shuningdek, foiz stavkalari spredining muvozanatli darajada saqlanishi banklarning foydaliligi va barqarorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Umuman olganda, jadval tahlili monetar siyosat va likvidlik boshqaruvi uyg'unligining moliyaviy barqarorlikni mustahkamlashdagi hal qiluvchi rolini tasdiqlaydi.

Monetar siyosat esa Markaziy bank tomonidan amalga oshiriladigan iqtisodiy siyosat vositalarining majmuasidir. U milliy pul massasini, foiz stavkalarini, kredit hajmlarini va valyuta kursini tartibga solish orqali iqtisodiy faollikka, inflyatsiya darajasiga va moliyaviy tizimning barqarorligiga ta'sir ko'rsatadi. Tijorat banklari bilan Markaziy bank o'rtasidagi o'zaro munosabatlarda monetar siyosatning operatsion mexanizmlari — qayta moliyalash stavkasi, ochiq bozor operatsiyalari, majburiy zaxiralarni normasi va kredit bozoridagi regulyativ talablar muhim rol o'ynaydi.

O'zbekiston iqtisodiyotining hozirgi bosqichida Markaziy bankning asosiy vazifasi inflyatsiyani jilovlash bilan birga, bank tizimida likvidlikning yetarli darajada saqlanishini ta'minlashdan iborat. Oxirgi yillarda Markaziy bankning qayta moliyalash stavkalarini dinamik boshqarish amaliyoti monetar siyosatni yanada moslashuvchan qildi. Masalan, 2022–2024-yillar oralig'ida qayta moliyalash stavkasining bosqichma-bosqich pasaytirilishi tijorat banklarining kredit resurslariga bo'lgan kirish imkoniyatini kengaytirdi, kredit foiz stavkalari pasaydi va iqtisodiy faollik rag'batlantirildi. Shu bilan birga, Markaziy bankning ochiq bozor operatsiyalari (davlat qimmatli qog'ozlarini sotib olish yoki sotish) orqali bozor likvidligini muvozanatlashtirish amaliyoti bank tizimidagi ortiqcha yoki yetishmayotgan resurslarni samarali taqsimlash imkonini berdi.

Likvidlikni boshqarishda asosiy mezonlardan biri — likvid aktivlar ulushi va ularning tarkibi. Xalqaro amaliyotda banklar uchun yuqori likvid aktivlar (naqd pul, Markaziy bankdagi depozitlar, davlat obligatsiyalari) ulushi kamida 20–30 foiz bo'lishi tavsiya etiladi. O'zbekiston tijorat banklari so'nggi yillarda bu ko'rsatkichni barqaror darajada ushlab turishga muvaffaq bo'lmoqda. Bunda Markaziy bank tomonidan taklif etilayotgan qisqa muddatli likvidlik qo'llab-quvvatlash mexanizmlari, repo operatsiyalari va valyuta intervensiyalari muhim ahamiyat kasb etadi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, tijorat banklarining likvidlik boshqaruvi nafaqat ichki strategiyalar, balki tashqi makroiqtisodiy muhit bilan ham chambarchas bog'liq. Masalan, inflyatsiyaning oshishi yoki valyuta kursining tebranishi banklar likvidligiga bevosita ta'sir etadi. Bunday holatda Markaziy bank monetar siyosat vositalarini moslashtiradi — foiz stavkalarini o'zgartiradi, zaxira talablarini qayta ko'rib chiqadi yoki likvidlik injeksiyasini amalga oshiradi. Shu jihatdan, Markaziy bank va tijorat banklari o'rtasida operativ axborot almashinuvi va prognozlash mexanizmlarini takomillashtirish zarur.

Shuningdek, bank likvidligini boshqarishda risklarni diversifikatsiya qilish tamoyili muhim rol o'ynaydi. Kredit riskining yuqori darajasi, likvid aktivlarning yetarli emasligi yoki mijozlar ishonchining pasayishi bank tizimini noxush holatlarga olib kelishi mumkin. Shu sababli, risklarni diversifikatsiya qilish, ya'ni aktivlarni turli tarmoqlar va mijozlar o'rtasida taqsimlash, likvidlik zahiralari tuzilmasini kengaytirish, hamda bozor sharoitlarini doimiy tahlil qilish zarur.

Monetar siyosatning barqarorlikka ijobiy ta'sirini kuchaytirish uchun makroprudensial yondashuv ham muhimdir. Bu yondashuv bank tizimining umumiy risklarini tahlil qilib, tizim miqyosida muvozanatni saqlashni ko'zda tutadi. Markaziy bank so'nggi yillarda kapital yetariligi, aktivlar sifati, daromadlilik va likvidlik bo'yicha stress-test tizimini joriy qilgan bo'lib, bu tizim potentsial xavf holatlarini oldindan aniqlash imkonini bermoqda.

Shu bilan birga, xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, likvidlik va monetar siyosat o'rtasidagi uyg'unlik eng samarali natijani ochiq iqtisodiyot sharoitida beradi. Masalan, Yevropa Markaziy banki tomonidan amalga oshirilgan "Targeted Longer-Term Refinancing Operations (TLTRO)" dasturi tijorat banklariga uzoq muddatli, past foizli resurslar ajratish orqali iqtisodiyotdagi likvidlik muammolarini yumshatgan. O'zbekiston sharoitida ham shunga o'xshash mexanizmlarni bosqichma-bosqich joriy etish, xususan, real sektorni qo'llab-quvvatlovchi maqsadli kredit liniyalarini kengaytirish, tijorat banklari uchun "likvidlik yostig'i" standartlarini ishlab chiqish maqsadga muvofiq bo'ladi.

Bank tizimidagi likvidlikni samarali boshqarish, shuningdek, iqtisodiyotning sektorlararo balansini saqlashda ham muhim ahamiyatga ega. Masalan, qurilish, savdo, qishloq xo'jaligi yoki transport sektorlaridagi mavsumiy likvidlik tebranishlari bank tizimi orqali muvozanatlashtiriladi. Shu bois tijorat banklari uchun sektorlararo kreditlash strategiyasini optimallashtirish, qisqa muddatli depozitlarga haddan ortiq tayanmaslik va uzoq muddatli resurs bazasini kengaytirish zarur.

Raqamli transformatsiya davrida esa likvidlik boshqaruvi yanada murakkab tus olmoqda. FinTech texnologiyalari, onlayn to'lov tizimlari, tezkor kreditlash platformalari bank resurslarining aylanish tezligini oshirgan bo'lsa-da, bu jarayonlar likvidlik xavfini ham kuchaytiradi. Shu sababli, raqamli bank xizmatlari bilan bog'liq operatsion risklarni aniqlash, real vaqt rejimida likvidlik monitoringini yo'lga qo'yish, big data tahlili asosida resurs oqimlarini prognozlash kabi choralarni kuchaytirish talab etiladi.

Markaziy bankning valyuta siyosati ham likvidlikka sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Valyuta intervensiyalari, import-eksport to'lovlari, xorijiy investitsiyalar oqimi va xalqaro kredit liniyalarini bank tizimidagi milliy valuta resurslarini

muvozanatlashtiradi. Shu nuqtayi nazardan, milliy valuta kursining barqarorligi bank tizimi likvidligi uchun asosiy kafolatlardan biridir.

So'nggi yillarda tijorat banklarining kapital bazasini mustahkamlash, uzoq muddatli depozit liniyalarini joriy etish, xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikni kengaytirish orqali moliyaviy barqarorlik darajasi sezilarli oshdi. Ayniqsa, Jahon banki, Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki, Osiyo taraqqiyot banki kabi tashkilotlar tomonidan taqdim etilayotgan texnik yordam va moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlari banklarning likvidlik boshqaruvi tizimini xalqaro standartlarga yaqinlashtirmoqda.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, moliyaviy barqarorlikni ta'minlashning eng muhim sharti — bu likvidlikni boshqarish va monetar siyosatni uyg'unlashtirishda tizimli yondashuvni qo'llashdir. Markaziy bankning siyosiy qarorlari tijorat banklarining kredit, investitsiya va risk boshqaruvi strategiyalariga bevosita ta'sir etadi. Shu bois, iqtisodiy muvozanatni saqlash uchun makroiqtisodiy prognozlashni chuqurlashtirish, foiz stavkalari siyosatini moslashtirish, kapital bozorini rivojlantirish va bank tizimining shaffofligini oshirish zarur.

O'zbekiston bank tizimining hozirgi rivojlanish bosqichida tijorat banklarining moliyaviy barqarorligini ta'minlash, ayniqsa likvidlikni samarali boshqarish va monetar siyosat bilan uyg'unlashtirish masalalari ustuvor ahamiyat kasb etmoqda. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, Markaziy bankning moslashuvchan monetar siyosati, foiz stavkalari va zaxira talablarining muvozanatli boshqaruvi, shuningdek, tijorat banklarining likvidlik monitoringi tizimlarini takomillashtirishi bank sektorining umumiy barqarorligini mustahkamlamoqda. Shu bilan birga, iqtisodiy o'sishni rag'batlantiruvchi kredit siyosatini davom ettirish, inflyatsiya bosimini jilovlash va milliy valyuta barqarorligini saqlash orqali moliyaviy tizimda ishonch muhitini mustahkamlash zarur. Raqamli bank xizmatlari kengayib borayotgan bir paytda, operatsion risklarni kamaytirish, real vaqt rejimida likvidlikni kuzatish va prognozlash mexanizmlarini joriy etish ham zamonaviy talab darajasidagi islohot sifatida muhim o'rin tutadi.

Kelgusida bank tizimining moliyaviy barqarorligini yanada oshirish uchun likvidlik boshqaruvi va monetar siyosat o'rtasida yanada kuchli muvofiqlikni ta'minlash lozim. Bu borada makroprudensial siyosatni chuqurlashtirish, kapital bozorini rivojlantirish, banklararo likvidlik mexanizmlarini diversifikatsiya qilish hamda xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlikni kengaytirish samarali natijalar beradi. Bundan tashqari, tijorat banklarining o'z ichki risk boshqaruvi tizimini raqamli tahlil vositalari asosida takomillashtirishi, likvidlik stress-testlarini muntazam o'tkazishi va real sektor bilan o'zaro aloqalarni mustahkamlashi zarur. Mazkur yondashuv bank tizimining nafaqat moliyaviy, balki institutsional barqarorligini ham ta'minlab, milliy iqtisodiyotning barqaror o'sishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Frederic S. Mishkin. *The Economics of Money, Banking and Financial Markets*. – New York: Pearson, 2019. – 736 p.
2. Milton Friedman, Anna J. Schwartz. *A Monetary History of the United States, 1867–1960*. – Princeton: Princeton University Press, 2008. – 860 p.
3. Peter S. Rose, Sylvia C. Hudgins. *Bank Management and Financial Services*. – New York: McGraw-Hill Education, 2022. – 640 p.
4. Charles Goodhart. *The Central Bank and the Financial System*. – Cambridge, MA: MIT Press, 2021. – 510 p.
5. N. Gregory Mankiw. *Macroeconomics*. – New York: Worth Publishers, 2020. – 640 p.
6. F.S. Mishkin. *Экономика денег, банковского дела и финансовых рынков*. – М.: Вильямс, 2023. – 864 с.
7. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). *Transition Report 2023–24: Country Assessment — Uzbekistan*. – London: EBRD, 2024.
8. International Monetary Fund (IMF). *Uzbekistan: Financial System Stability Assessment*. – Washington, DC: IMF, 2023.
9. McKinsey & Company. *Global Banking Annual Review 2024 – Building the AI Bank of the Future*. – New York: McKinsey Insights, 2024.
10. Central Bank of the Republic of Uzbekistan. *Report on Financial Market Development Trends*. – Tashkent, 2024. Bottom of Form

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025-yil, may.

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>